ISSN 1561-6908

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 242

Том II

ЗМІСТ

Том І

Пакулін С.Л. , Третяк В.П.
РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ 14

Романець І.В., Ткачук Л.М.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 21

Скірка Н.Я.
ОПТИМІЗАЦІЯ РЕГУЛЯТОРНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 29

Мамонова Д.А., Шармавська В. М.
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТА-БУХГАЛТЕРА В ПРОЦЕСІ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ 41

Михальчук Л.В., Чирва О.М.
УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПО ЦЕНТРАХ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ У СУЧАСНИХ УМОВАХ 50

Хамініч С. Ю., Бобирь О. І., Канаєва І. І.
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ 57

Ільїна С.Б.
ДОСЛІДЖЕННЯ КОНТРОЛІНГУ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У СТРУКТУРАХ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 67

Кривенко Л.В., Мілашенко В.М.
ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ 73

Павленко П.В.
ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ 80

Блудова Т.В., Пастернак Є.Л.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ОДНОРІДНИХ МЕБЛЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ 86

Рябик Г.Є., Курінний О.В.
НАПРЯМКИ ЗДІЙСНЕННЯ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 96

Лобода А.О.
РЕГІОНАЛЬНІ ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ 106

Андрейчук У.В.
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ "ІНВЕСТИЦІЇ" 116

Гайко Г.М., Сомов Д.О.
ТРАНСФОРМАЦІЯ СУТНОСТІ СТРАТЕГІЇ В РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДУМКИ 127

Козирєва О.В.
ЯКІСТЬ ПРИБУТКОВОСТІ ЯК ПОКАЗНИК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ..... 135

Теліженко О.М., Древаль О.Ю., Павленко О.О.
УРАХУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ПРИ ВИЗНАЧЕНІ ІНТЕГРАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ 146

Стельмашенко О.В.
ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА..... 154

Тищенко О.М. , Михасьова Н.В.
СПЕЦИФІЧНІ АСПЕКТИ СЕГМЕНТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗА СТАНОМ БЮДЖЕТУВАННЯ ПОДАТКІВ НА ПРИКЛАДІ КОКСОХІМІЧНОЇ ГАЛУЗІ 162

Щебликіна І.О.
СУКУПНІ ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ ЯК ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ СУСПІЛЬСТВА..... 174

Щекович О.С.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ 182

Терещенко М.К.
МОДЕЛЬ ОПТИМИЗАЦИИ ЧИСЛА ПРИВАТИЗИРУЕМЫХ ШАХТ 194

Сидоренко М.В.
ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ 202

Вінченко О.А.
РОЗРОБКА МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД СИСТЕМНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРИБУТКУ ТА ІННОВАТИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО РЕЗУЛЬТАТУ 210

Andirzhanova G.A.
GLOBALIZATION AND FORMATION OF NATIONAL ECONOMY 224

Ковалевська В.В.
ТЕОРІЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ "РЕКЛАМА" 234

Кочура І.В., Сагиров Г.Е.
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ: АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА (НА ПРИКЛАДІ ЗАТ ММЗ "ІСТІЛ (УКРАЇНА)".....248

Воронянська О.В.
ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНА В МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 255

Карпенко А.В., Хацер М.В.
УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ 263

Том II

Шукліна В.В.
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК СВІТОВОГО ТУРИЗМУ 275

Козуб О.В.
ПОБУДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СЛУЖБИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА 284

Сударкіна С.П., Кітченко О.М.
ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ В ГАЛУЗІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ 294

Іваніцька Т.О.
РЕЗЕРВИ ЯК ОБ'ЄКТ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ 302

Бережна Л.В., Снитюк О.І.
ЗОВНІШНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЇХ МАКРОЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ 309

Феофанова І.В.
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УЗГОДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ І ДЕРЖАВИ 326

Феофанов Л.К.
ТРУДОВІ РЕСУРСИ КОЛЬОРОВОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ В 1970-І РР....335

Юр'єва П.Б.
МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТОРГІВЛІ В РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ:ТЕОРЕТИЧНІ ОБГРУНТУВАННЯ 343

Тимофеев Д.В., Тимофеев В.Н.
СИСТЕМНО-МАТРИЧНЫЙ АНАЛИЗ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НОВОЙ ТЕХНИКИ 355

Головко О.Г.
ОКРЕМІ ПИТАННЯ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ У ВИЗНАЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ 364

Лебеденко С.В., Барыло И.В.
МОДЕЛЬ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФИЦИТА И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ В УКРАИНЕ 373

Лукіна Г.І.
ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ РИНКУ РОБОЧОЇ СИЛИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 380

Котвицька Н.М.
АГРОПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 394

Веретенникова О.В., Руденко О.М.
СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ 405

Карел О.П.
ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПРОДУКТОВОГО РІТЕЙЛУ В УКРАЇНІ 413

Коващук В.Л.
ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ 419

Ярова Л.Г.
ПЕРВІСНА ОЦІНКА ЗАПАСІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....429

Тян Р.Б.
УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ СРЕДСТВАМИ ЗА СЧЕТ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАБОТНИКОВ ПРЕДПРИЯТИЙ ШИННОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 435

Іванова М.І.
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 442

Лебеденко О.В.
ЗЕМЕЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ 461

Іващук Н.Л.
МОДЕЛЮВАННЯ ЦІН АЛЬТЕРНАТИВНИХ ТА ЗАЛЕЖНИХ ВІД ЧАСУ ОПЦІОНІВ ІЗ СТОХАСТИЧНИМИ ПАРАМЕТРАМИ ЗМІННОСТІ 468

Савчук А.В., Дяденко В.А., Шпак С.А.
ЗАДАЧА РАЦИОНАЛЬНОГО ВЫБОРА ПРОЕКТОВ. ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ РЕШЕНИЯ 476

Андрейченко А.В.
ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ОБГРУНТУВАННЯ ОБСЯГІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПЕРЕРОБКИ ТВЕРДИХ

ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ (ТПВ) 491

Борщ Л.М.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ 504

Том III

Єпіфанова І.Ю.
ФАКТОР РИЗИКУ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 528

Акименко Н.В., Савула А.М.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНОЇ ДЛЯ ЕКСПОРТЕРА ФОРМИ РОЗРАХУНКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ 534

Бизова О.М.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТЬ МАРОЧНОГО КАПІТАЛУ ТА ЦІННОСТІ ТОРГОВОЇ МАРКИ 543

Николюк О.М.
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИМИ РИЗИКАМИ В ХМЕЛЯРСТВІ 550

Яцура В. В. , Цимбалюк С. Л.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ І НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ УЧАСНИКІВ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ 563

Гейер Г.В.
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ИННОВАЦИОННОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ 571

Деньга С.М.
ДЖЕРЕЛА І ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВКЛАДЕННЯ КАПІТАЛУ 577

Дементьева Т.А.
СУЩНОСТЬ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И ЕГО ВОСПРИЯТИЕ В УКРАИНСКОМ ОБЩЕСТВЕ 588

Данченко Л.Г., Насікан Н.І.
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 596

Антонець О.О.
АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЙ ПЛАНУВАННЯ І ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА 613

Мамалюк О.А.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 623

Доценко О.С.
СТАТИСТИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ АНАЛИЗА И ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ПРИНЦИПОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА 631

Горбатюк К.В.
ЗАСТОСУВАННЯ НЕЧІТКОГО ОПИСУ КІЛЬКІСНИХ ПАРАМЕТРІВ У МІКРОЕЛЕМЕНТНОМУ НОРМУВАННІ ПРАЦІ 638

Кузьмин А.И.
ПРИНЦИПЫ ДИФФУЗИИ КАПИТАЛА 648

Максимович В. І.
ТРАДИЦІОНАЛІЗМ ТА НОВАТОРСТВО ПІДПРИЄМНИЦТВА 653

Асаулко В.С.
УРОВЕНЬ ВАЛЮТНЫХ РИСКОВ И ВАЛЮТНО-КУРСОВАЯ ПОЛИТИКА НБУ В УСЛОВИЯХ МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА 666

Єрмошкіна О.В.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ 674

Кучерова Г.Ю.
АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ВЕРХНЬОЇ МЕЖІ ЦІНИ НА НОВУ ПРОДУКЦІЮ МАШИНОБУДУВАННЯ 685

Погріщук Г.
НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 697

Топіха І.Н., Бабич М.М.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ
ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 704

Зайцев В.Є., Шантир О.Є.
МЕТОДОЛОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ
ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
ПІДПРИЄМСТВ ДО ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ 718

Пістунов І.М., Чуріканова О.Ю.
ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОНИХ МЕРЕЖ У ВИЗНАЧЕННІ
ОПТИМАЛЬНИХ ОБ'ЄМІВ ІНВЕСТУВАННЯ ВУГІЛЬНИХ
ШАХТ УКРАЇНИ 726

Єгорченко Н.О.
УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТА КООПЕРАЦІЇ, ЯК
ЕФЕКТИВНА ФОРМА РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ 733

Шатохін О.Г.
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ НА УКРАЇНІ 741

Вишневская М.К.
К ВОПРОСУ О ТИПОЛОГИИ КЛАСТЕРОВ ПРЕДПРИЯТИЙ 747

Шарова С.В.
МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ УКРАЇНИ 765

Галушко О.С.,Тимошенко Л.М.
ДО ПИТАННЯ ПРО ВВЕДЕННЯ В НАУКОВИЙ ОБІГ КАТЕГОРІЇ
«СОЦІАЛІЗАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС НАЦІОНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА» 774

Том IV

Даценко Н.В.
ПОРІВНЯННЯ АНАЛІТИЧНОГО ТА ЧИСЛОВОГО МЕТОДІВ
ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАДАЧ СМО 782

Полінський О.М.
ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ...791

Єфременко О.В.
ОБЛІК ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ 798

Нехай В.В.
РОЗВИТОК ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МАРКЕТИНГОВОЇ Й ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТЕЙ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА 807

Писаренко Р.О.
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ 815

Амеліна І.В.
ЕВОЛЮЦІЯ МОДЕЛЕЙ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДПРИЄМСТВА 825

Плахтій Т.Ф.
ПОЗИТИВНИЙ СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ПОДАТКІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 831

Теличкань І.І.
РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СФЕРИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ 854

Арестенко Т.В.
КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ ТА РОЛЬ МАРКЕТИНГУ В ЇХ УДОСКОНАЛЕННІ 860

Щербініна Ю.С.
ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ІНФОРМАЦІЇ 869

Тарасенко І.О., Черниш О. В.
МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 876

Ткаченко Н.Ю.
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦИАЛА УКРАИНЫ 886

Кучер В.А., Бородіна О.О.
ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВУГЛЕДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ 900

Омельченко А.А.
ВПЛИВ ПРИРОДНИХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НА БЕЗПЕКУ НАСЕЛЕННЯ І ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄКТІВ 908

Афанасьева Е.Н., Полубедова А.А.
МАРКЕТИНГ И ДЕЛОВОЕ ПАРТНЕРСТВО 916

Гевлич Г.І., Русанов А.Н., Новіков Г.О.
ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ РЕІНЖИНІРИНГА
ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕПЛОМЕРЕЖІ 928

Шевченко О.М.
ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИНИКНЕННЯ ІПОТЕЧНИХ ЦІННИХ
ПАПЕРІВ ТА СТАНОВЛЕННЯ ЇХ РИНКУ 937

Перекупка Т.О., Дворник М.О.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 948

Квитковська Л.А., Мехеда І.О.
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТО-
СПРОМОЖНОСТІ 956

Колосова Л.А.
ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ В ЗАРУБІЖНИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ШКОЛАХ 964

Косач І.А., Холявко Н.І.
ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА
РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ 974

Ткачук Л.М.
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ
ЯКІСТЮ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 984

Крюкова І.О.
ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 990

Клокар О.О.
ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ТРУДОВОЇ МОТИВАЦІЇ АГРАРІЇВ ТА ВИЯВЛЕННЯ ЇЇ ОСОБЛИВОСТЕЙ 1000

Курмаєв П.Ю.
НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ 1009

Прусс Д.М.
ОЦІНКА МОТИВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ 1016

Минів Р.М., Гутий Б.В.
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОГРЕСУ 1023

Шатохіна С.О.
ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЗАПАСНИХ ЧАСТИН ЛИВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ДЛЯ РЕМОНТУ МЕТАЛУРГІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ 1029

Юр'єва П.Б.
Національний університет державної податкової служби України

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТОРГІВЛІ В РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ:ТЕОРЕТИЧНІ ОБГРУНТУВАННЯ

У статті розглянуто сутність торгівлі, її місце, завдання та функції у розвитку регіонів

Ключові слова: торгівля, торговельна сфера, торговельна діяльність, обмін, обіг, комерція, ринок.

І. Вступ. Трансформаційні процеси в економіці України, що відбулись останнім часом, супроводжувались глибоким переосмисленням теорії та практики господарювання. З становленням ринкової економіки в нашій державі проводилась «ревізія» старих наукових підходів і понять, що були притаманні для командно-адміністративної економіки, здійснювались дослідження теоретичних знань та практичних умінь в галузі економіки держав з розвинутою ринковою економікою та проводилась розробка власної економічної стратегії. Цей процес прослідковується й у торгівлі. Проте не піддаються сумніву фундаментальні категорії та поняття. Теоретичні аспекти торгівлі знайшли належне місце в роботах науковців різних часів і народів. Питанням регіонального розвитку торгівлі присвячені роботи Апопія В.В., Бланка О.І., Воронової Є.М., Головні О.М., Касеркіна В.І., Королькова І.І., Кочерги О.І., Куценко В.І., Мазаракі А.А., П'ятакової Ф.С., Футало Т.В., Шпак Л.О. та інших учених-економістів. Але, незважаючи на наявність багатьох публікацій, присвячених даній проблематиці, постійні інноваційні та структурні зрушення в економіці України обумовлюють подальше дослідження цього питання.

ІІ. Постановка завдання. Мета статті – розкрити економічний зміст торгівлі, визначити її місце в економічній системі, встановити її основні задачі в умовах ринкової економіки та розкрити її функції в регіональному розвитку держави.

© Юр'єва П.Б., 2008

ІІІ. Результати. В науковій, навчальній літературі та на практиці сутність та зміст поняття «торгівля» трактується по-різному, що обумовлено в першу чергу еволюційними процесами. На кожному етапі політичних та економічних трансформацій в нашій країні понятійний апарат, який характеризує сутність торгівлі, її місце та роль, задачі та функції, ефективність, наповнюється новим змістом та термінологією, нерідко викривляючи їх зміст. Виокремимо найбільш важливі з них, які являють собою базу для дослідження наступних поколінь вчених.

Термін «торгівля» складний та багатогранний. З одного боку, даний термін може виражати функцію ринку, а з іншого - сферу діяльності. Однозначного визначення сутності торгівлі, як і в нормативно-законодавчій базі, не існує в теперішній час й в доктринальному середовищі.

З поняттям «торгівля» тісно переплітаються з поняттями «ринок», «комерція», «обмін», «обіг», «комерція». Враховуючи це, пропонуємо розглядати торгівлю як: процес товарно-грошового обміну, що відображає сукупність економічних відносин, пов'язаних з обміном продуктами праці з метою задоволення потреб споживачів у матеріальних благах у такому вигляді, в такий час та в такому місці, що відповідає їх запитам.

Якщо тлумачити торгівлю як сферу діяльності то більш за все це сукупність господарських об'єктів. Відповідно до ДСТУ 4303:2004 «Торгівля роздрібна та оптова. Терміни та визначення понять» [2, с.2] (далі - ДСТУ 4303:2004) торгівля, це вид економічної діяльності у сфері товарообігу і просування їх від виробника до споживача у формі купівлі-продажу та надання пов'язаних із цим послуг. Варто наголосити, що основним законодавчим актом у сфері регулювання торгівлі є Господарський кодекс України (далі – ГК). Проте в останньому, поняття «торгівля» ототожнюється з поняттям «торгівельна діяльність». Відповідно до гл.30 ст.263. п.1 ГК [1, с.109], «торгівельна діяльність – це діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного при-

значення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг». На нашу думку, поняття «торгівля» значно ширше, ніж поняття «торгівельна діяльність». А тому, стає нагальним приведення у відповідність правових норм підзаконного акту та закону щодо визначення поняття «торгівля» та розмежування понять «торгівля» та «торгівельна діяльність».

Більшість економістів, зокрема Абалкін Л.І.[11], Мазаракі А.А. [7], Воронова С.М. [6], Райзберг Б.А. [9] та інші, розглядає торгівлю «як галузь економіки». На захист цих поглядів можна привести три аргументи: обіг товарів здійснюється спеціальними підприємства; виокремлення торгівлі в галузь значно прискорює оборот ресурсів; реалізується функція задоволення потреб населення, шляхом падання йому необхідних матеріальних благ.

Проте, з цим не можна погодитись. На нашу думку, виокремлення торгівлі в галузь відповідає командно-адміністративній моделі господарювання, при якій структура народного господарства, формування галузей здійснювалось під дією жорсткої системи державного планування, ієрархічної структури управління та притаманним їй монополізмом. В ринковій моделі господарювання пріоритет належить приватній формі власності. Оскільки Україна є правовою державою, то слід дотримуватись принципу верховенства закону. Як зазначалось вище, у ДСТУ 4303:2004 [2, с.2], законодавець визначає торгівлю «як вид економічної діяльності». Крім того ДК 009-2005 «Класифікація видів економічної діяльності» [3, с. 116-131] (далі – ДК 009-2005) чітко визначає функціональну структуру торгівельної сфери економіки.

Ряд економістів, зокрема Абалкіна Л.І [11], Азрілияна А.Н. [4], Райзберга Б.А. [9], трактують сутність торгівлі й з позиції виду господарської діяльності. Проте вони вказують лише на родову та видову ознаки. Родова ознака вказує на загальну множину (рід) подібних об'єктів, зокрема в даному контексті це вид економічної діяльності; видова ж ознака зазначає суттєві й особливі видові ознаки – купівля-продаж, товарів, оборот ними тощо. На наш погляд такий підхід

до трактування поняття «торгівля» не міститься усіх ознак діяльності, таких як: ціль, засіб, результат й сам процес. А тому пропонуємо розглядати торгівлю як: різновид підприємницької діяльності суб'єкта господарювання, спрямована на отримання прибутку з допомогою факторів суспільного відтворення в результаті розробки торгівельної політики та проведення на її основі торгівельної діяльності.

Таким чином, вважаємо, що торгівлю слід розглядати як сферу економіки та вид практичної діяльності.

За своїм матеріальним змістом торгівля представляє обмін одного виду праці – товарів на інший, еквівалентний праці – гроші. Місце торгівлі у відтворювальному процесі ілюструє рис.1.

Рис. 1. Торгівля як форма обміну та її місце у відтворенні.

В організаційному відношенні торгівля є видом господарської діяльності національної економіки. Дискусійним є питання місця торгівлі в економіці держави. На нашу думку, торгівлю як складову частину економіки слід розгля-

дати в двох аспектах. З одного боку, слід її відносити до соціальної сфери економіки, а з іншого - до сфери матеріального виробництва. Це пояснюється тим, що при обслуговуванні процесів купівлі-продажу діяльність торгівлі носить не виробничий характер, а при здійсненні процесів доведення товарів від виробника до споживача - виробничий характер. Структура економіки України та місце, яке в ній займає торгівля, ілюструє рис. 2.

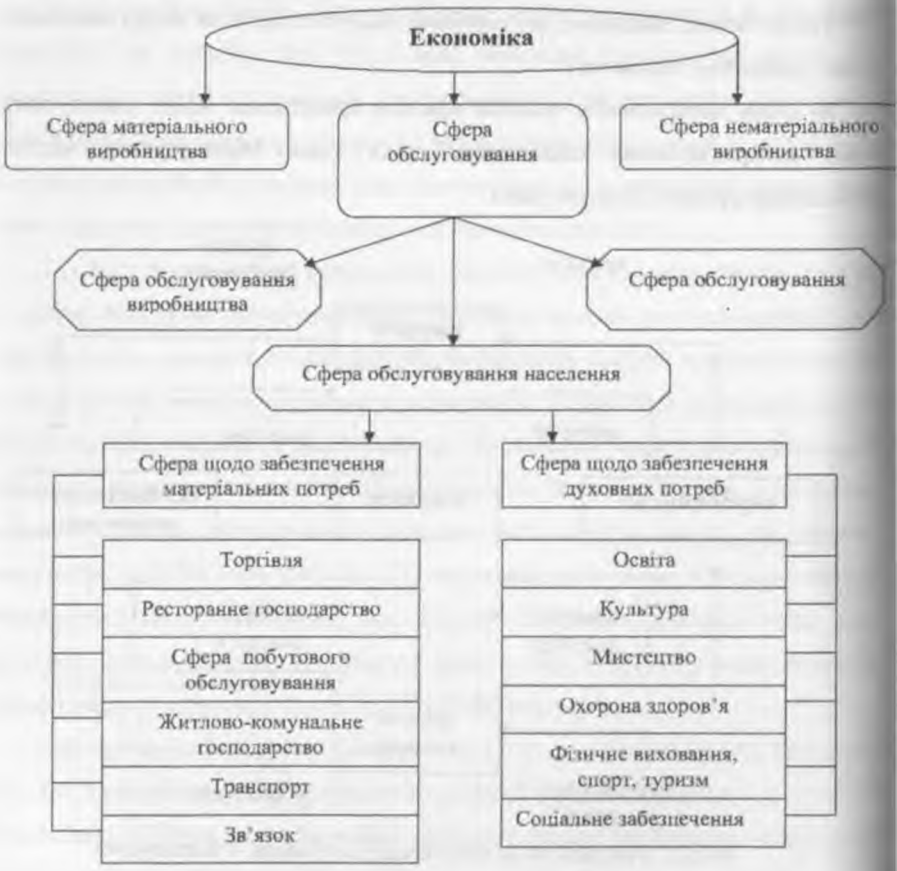

Рис. 2. Торгівля як складова економічної діяльності та її місце в економіці країни в цілому.

Існують й інші підходи до визначення місця торгівлі в економіці держави.

Ряд економістів, таких як Бланк І.О., Лігоненко Л.О., Мазаракі А.А. [5, с.5], відносять торгівлю до сфери послуг, а Воронова Є.М. [6, с.5] до сфери матеріального виробництва.

Дійсно, торгівля як складова економіки здійснює просування товарів від виробника до споживача і виконує операції, пов'язані з продовженням процесу виробництва у сфері обігу. Як форма товарно-грошового обміну вона опосередковує економічний оборот у величезних розмірах. (приблизно 480 млрд. грн. на рік) і забезпечує відтворювальний процес. Як соціально-економічна сфера торгівля реалізує доходи населення і забезпечує не менше 2/3 потреб населення у товарах, послугах і активно сприяє соціальним перетворенням [10].

У наш час торгівля тісно пов'язана практично з усіма складовими економіки. Вона реалізує продукцію промисловості, сільського господарства, будівельного виробництва, користується послугами транспорту, комунального господарства, капітального будівництва, працює в тісному контакті зі сферою збутового обслуговування, фінансово-кредитною системою, грошовим обігом тощо.

Місце торгівлі в економіці держави визначається, з одного боку, функціями, які вона виконує, а з іншого - тими зв'язками, в яких вона перебуває.

Питання про сутність, функції та роль торгівлі безпосередньо пов'язані між собою. Їх не лише неможливо протиставити, але й чітко розмежувати. Функції торгівлі витікають безпосередньо з її основних задач, які є динамічними, мінливими як у часі, так і у просторі.

В умовах ринкової економіки задачі торгівлі можна звести до наступних:

- направляти товаропотік від виробника до споживача;

- приймати на себе зберігання запасів, необхідних для своєчасного забезпечення поставок покупцям при зміні попиту;

- перекривати тимчасовий розрив між виробництвом та споживанням; сільськогосподарські продукти першої необхідності, зокрема такі як зерно, кар-

топля, закуповуються в період збирання врожаю та зберігаються до появи попиту. Це дозволяє регулювати дефіцит та лишки та уникнути значних коливань цін;

- спонукати новий попит;

- обслуговувати та надавати поради; професійне обслуговування та індивідуальне консультування впливають на прийняття покупцями рішень.

Економічна природа торгівлі розкривається не стільки в продукті її виробництва, скільки в сукупності притаманних їй функцій. Це обумовлено тим, що по-перше, торгівля являє собою посередника між виробником та споживачем, організовую процес обміну продуктами праці. По-друге, поєднуючись з кон'юнктурою ринку, працівники торгівлі накопичують певні запаси, тим самим компенсуючи неуникні коливання попиту та пропозиції. По-третє, в пошуках найбільш вигідних продаж торгівля перерозподіляє ресурси по галузям, територіям, країнам та континентам, створюючи передумови для їх нормального розвитку. По-четверте, як побічний ефект торгівлі, виникають економічна інтеграція країн та народів, цінова специфікація регіональних, національних та міжнародних ринків.

Функції торгівлі перебувають в процесі постійної еволюції, обумовленою необхідністю раціоналізації господарських зв'язків і що відбувається па основі структурної трансформації суспільного виробництва.

Перш за все, виділяють функцію з реалізації вартості, потім функцію з продовження процесу виробництва в сфері товарного обертання. Деякі економісти ділять функції на притаманні їй і не притаманні. До притаманних, перш за все, відносять зміну форми вартості (товарну на грошову) і зміну форми власності. До непритаманних функцій відносять продовження процесу виробництва у сфері обігу (сортування, комплектування, пакування). Проміжне місце займає функція збереження і транспортування товарів. Ці функції часто називають чужими або гетерогенними [8].

На нашу думку, торгівля, у відповідності до її сутності, виконує дві основні

функції:

- економічну – реалізація вартості (зміна форми вартості);

- соціальну – реалізація споживчої вартості товару (доведення товару до споживача товарів та послуг) та задоволення споживчого попиту.

Досить тривалий час серед учених велась дискусія з приводу того, яка з названих функцій є головною. На нашу думку, ці функції взаємопов'язані та обумовлені. Оскільки в ринковій моделі господарювання центральною фігурою є споживач, який має свободу вибору товару.

Зміст основних функцій торгівлі проілюстровано на рис.3.

Рис. 3. Зміст основних функцій торгівлі та їх види.

Продавець же, будуючи свою діяльність згідно принципу доцільності, прагне отримати максимальний прибуток при мінімальних витратах. Досягти

своєї основної мети останній може лише тоді, коли товар знайде свого споживача та реалізує споживу вартість на основі свободи вибору покупця.

Таким чином, торгівля, виконуючи свої функції, виступає важливою ланкою ринкових відносин, є не тільки товаропровідним механізмом, але, водночас, і споживачем відповідної частини сукупного суспільного продукту, і посідає провідне місце в економіці держави.

Слід зазначити, що як елемент економічної системи, торгівля відіграє значну роль у підвищенні ефективності регіональної економіки, а саме забезпечує:

- безперервність обігу виробленої в регіоні продукції та її відтворення. Тривалість загального циклу обігу товару складається з часу її виробництва та часу обертання. При цьому, чим тривалішій період часу, протягом якого сукупна частина капіталу затримується у сфері обертання, тим менша частина капіталу функціонує в даний час у сфері виробництва. Отже, затримка у реалізації товару уповільнює обіг виробничого циклу.

- зв'язок між виробництвом та споживанням товарів. У ринковій економіці торгівля прямо опосередковує зв'язок між виробництвом та споживанням в регіоні, забезпечуючи при цьому пріоритет споживача. Такий взаємозв'язок по-перше, орієнтує підприємства регіону на оптимальну номенклатуру та структуру виробництва; по-друге дає змогу значною мірою задовольнити потреби населення регіону. Якщо виробництво товарів не відповідає попиту населення - виникає питання про доцільність такого виробництва взагалі.

- підвищення ефективності економічних зв'язків підприємств матеріальної сфери економіки в регіонах. Забезпечуючи реалізацію сировини, матеріалів, обладнання, споживчих товарів, торгівля зміцнює зв'язок між підприємствами на трьох рівнях. На макрорівні вона здійснює зв'язки між сільськогосподарським і промисловим виробництвом у процесі обміну між ними сировиною, напівфабрикатами, засобами виробництва тощо. На мікрорівні торгівля по-перше, сприяє обміну товарами між групами підприємств добувної та обробної проми-

словості, між виробниками продукції рослинництва та тваринництва у сільському господарстві; по-друге, за допомогою торгівлі здійснюється товарний обмін між підприємствами окремих галузей, наприклад, окремими видами обладнання.

- вимоги закону розподілу праці в регіональному аспекті. В Україні внаслідок різних природно-географічних умов, рівнів розвитку промисловості або сільського господарства та інших факторів виробництво окремих видів товарів у регіональному розрізі сконцентровано дуже нерівномірно. Здійснюючи внутрішньорегіональний (між окремими районами області), міжрегіональний (міжобласний), міжнародний обмін товарів, торгівля сприяє посиленню спеціалізації виробництва та регіонального поділу праці, внаслідок чого найбільш повно використовуються можливості виробництва товарів в окремих регіонах.

- підвищення матеріальної зацікавленості працюючих регіону. Більшу частину своїх доходів працівники використовують на придбання товарів у місцевій торговельній мережі. При широкому асортименті товарів працівники будуть зацікавлені у збільшенні своїх грошових доходів, а відповідно у зростанні продуктивності своєї праці.

- стабільність грошового обігу у регіоні. Зв'язок між товарним обертанням і грошовим обігом визначається тим, що вартість товарів вимірюється в грошах, і з їх допомогою здійснюється обертання. Кількість грошей, що знаходиться в обігу на території регіонів, залежить від розміру цін на товари та послуги, використання безготівкових розрахунків та швидкості обігу грошей. Остання залежить від задоволення попиту населення на товари та послуги в регіоні, а також швидкості товарообігу. Несвоєчасне повернення готівки коштів у сферу грошового обігу порушує нормальний обіг грошей у регіоні, ускладнює процес виплати заробітної плати, пенсій та інших грошових виплат населенню у регіоні.

- формування місцевих бюджетів. З бюджетом торгівля пов'язана через

податкову систему. Надходження коштів до місцевих бюджетів забезпечується сплатою торговельними підприємствами податків, зборів та інших обов'язкових податкових платежів встановлених нормативами розподілу цих коштів між державним та місцевим бюджетами.

IV. Висновки. Отже, з позиції регіональної економіки торгівля є:

- координатором та організатором у системі економічних зв'язків між регіонами, сприяє їх матеріально-технічному та сировинному забезпеченню, економічній інтеграції, активізує і розширює міжрегіональний обмін, зміцнює територіальний розподіл праці та спеціалізацію виробництва та сфери обслуговування;

- механізмом вирівнювання територіальних відмінностей, особливо в сфері продовольчої безпеки та формування сприятливого середовища життєдіяльності населення.

Тому розвиток регіональної торгівлі слід розглядати як невід'ємну складову частину ринкової економіки України. Ринкова економіка значно змінила характер розвитку торгівлі в Україні та окремих її регіонах. Основні тенденції в цьому процесі можна охарактеризувати значним розширенням сфери діяльності торгівлі в окремих регіонах, зростанням обсягу її діяльності у системі соціальної інфраструктури.

Для торгівлі на сучасному етапі характерним є швидкі темпи зростання кількісних показників - площі торговельних підприємств та кількості працівників, зайнятих у цій сфері, якісні показники дещо відстають. Проте позитивна тенденція прослідковується. Від ефективності розвитку торгівлі багато в чому залежить ефективність функціонування ринку споживчих товарів. Тому проблеми, пов'язані з пошуком шляхів підвищення ефективності розвитку та функціонування торгової мережі, необхідно розглядати в контексті з розвитком ринку товарів.

Подальший розвиток торгівлі, підвищення її ефективності тісно пов'язано з питаннями її раціональної організації, в тому числі й територіальної.

Література

1. Господарський кодекс України. - К.:Велес, 2004. -168с.
2. ДСТУ 4303:2004. Торгівля роздрібна та оптова. Терміни та визначення понять/ Р.Андрущенко (розроб.).- Офіц. Вид. – К.: Держспоживстандарт України, 2005. – III, 30с.
3. Класифікація видів економічної діяльності (NACE, Rev. 1.1.-2002)/В.Анісімов (розроб.).- Офіц.вид. – К.: Держспоживстандарт, 2006. - V192с.
4. Большой экономический словарь/ Под ред. А.Н.Азрилияна. – 4-е изд. Доп. И перераб. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 1248с.
5. Внутрішня торгівля в Україні: економічні умови ефективного розвитку: монографія/ А.А.Мазаракі, І.О.Бланк, Л.О.Лігоненко та ін.: За заг. наук. ред. А.А Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2006. – 195с.
6. Воронова Е.Н. Территориальной организации внутренней торговли СССР. - К.: Вища школа, 1981. – 40с.
7. Мазаракі А.А., Касеркін В.І., Воронова С.М., Дорошенко В.І. Територіальна організація внутрішньої торгівлі України: навчальний посібник/ За ред А.А. Мазаракі.-Київ: Київ.торг.-екон. Ін-т, 1992. – 84
8. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – К.: Знання, 2006. -402с.
9. Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словар. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.:ИНФРА-М,2005. – 480с.
10. Футало Т. Проблеми регіонального розвитку роздрібної торгівлі в Україні// Регіональна економіка. – 2005. - № 4. – С. 87-92.
11. Экономическая энциклопедия/ Науч.ред.совет изд-ва «Экономика»; Ин-т экон. РАН; Гл. ред. Л.И.Абалкин.-М.:ОАО «Издательство «Экономика», 1999.-1055с.